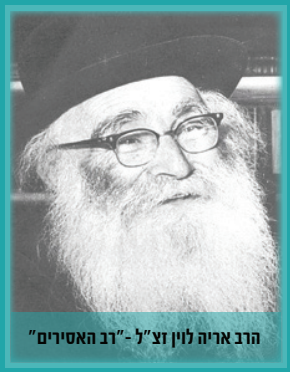
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת האזינו

י"ג תשרי תשע"ט

גליון מספר 91

דרך חיים

חג שמח לכל בית ישראל,

יתקבלו כל תפילותיכם לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

"סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה" (משנה סוכה פרק א)

נחלקו אמוראים בביאור טעם המשנה;

רבה סובר שאין העין שולטת בראיית הסכך.

רבי זירא סובר שבגובה זה אדם יושב בצל דפנות ולא בצל הסכך.

רבא סובר שמעל עשרים אמה היא סוכת קבע ולא ארעי.

נתכוונו האמוראים ללמדנו ממצוות הסוכה; יראה, בטחון, ענווה.

רבי זירא מבאר כי במצוות הסוכה מדגישים אנו את מידת הביטחון - ב"ה' צלך על יד ימינך", וכפי שדרשו רבותינו על יוסף הצדיק: "אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו"- זה יוסף הצדיק, "ולא פנה אל רהבים"- אלו המצרים, על ידי שאמר לשר המשקים "כי אם זכרתני" נתווספו לו שנתיים במאסר. ולכאורה העלו על נס גדולתו של יוסף במידת הביטחון ולאחר מכן הבהירו שפנה אל רהבים וביקש מהם עזרה וסיוע...

אלא שיש במידת הביטחון דרגה נישאה של אי השתדלות ו"השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", וכרבי שמעון בר יוחאי שישב ולמד במערה נברא לו חרוב למאכלו, ולא פסק לרגע מלימוד תורה. ורבים עשו כרשב"י ולא עלתה בידם... הדרגה הממוצעת היא להשתדל, אבל השתדלות בסיסית מתוך ידיעה שהכול בידיו של הקב"ה וכולם שליחיו.

יוסף הצדיק לעומת זאת היה בדרגת בטחון מופלגה, ובכך שכלל פנה אל המצרי כבר חרג ממנהגו הצרוף בבטחונו באל חי, אולם אין בכך אשמה לו לא הזכיר "כי אם זכרתני", שמשמע שבכך תלויה גאולתו...

הסוכה מרמזת על בטחון, אדם יוצא אל הארעיות מן הקבע, וכל הגנתו מהשרב והגשם אינו אלא מעט עלים שמסוככים עליו, השתדלות הוא עושה אך יודע שאין בכך מאומה ללא עזרתו יתברך.

רבא מבאר כי במצוות הסוכה נלמדת מידת הענווה. בישיבה בסוכה קבועה דומה כי האדם בוטח בעצמו בכוחותיו וביכולותיו, החיבור לעצמיותו גבוהה מאד ומשם חש כח ועוצמה,

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

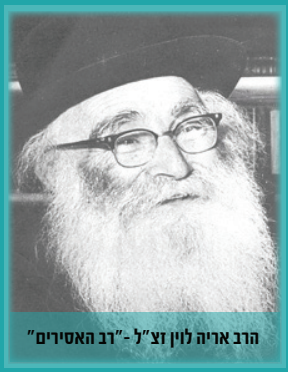

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

לעומת הדפנות החלושות שכל רוח שאינה מצויה מפילה אותם, וכל העת לבו לשמים ויודע בעצמו שאין בו מאומה, זו סוכת נצח, "הפורש עלינו סוכת שלומך".

רבה מבאר כי הסוכה רומזת לשתי שמות השם יתברך, הוי"ה ואדנ"י (צ"א- כמנין סוכה), ויש לאדם כל העת להביט מעלה ולראות את ה' מול עיניו ביראה, וכלשון הרמב"ם: "כי זו היא מעלת הצדיקים ההולכים בדרך ה' ויראתו".

לאחר שחתמנו את הימים הנוראים, באים אנו שעריו בתודה, ומתוך יראה ענווה ובטחון, יכולים אנו להיחתם בהושענא רבה לשנה מלאת אור וברכה.

חג שמח!

בהוקרה רבה

שלכם באהבה

חיים אידלס

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

פעם צעד שמחה רז ליד ביתו בשכונת בית וגן בירושלים, ולפתע פנה אליו רב מזקן, שלא הכיר לפני כן, ושאלו: "ר' שמחה, האם הכרת את הרב אברהם בהר"ן, מייסד האולפנה בכפר פינס, שהקים לאחר מכן את האולפנא בגדרה?" שמחה רז השיבו בשלילה.

"ובכן, בוא ושמע מה הוא סיפר לי על ר' אריה לוין", השיבו אותו אדם והחל לספר את סיפורו:

"פעם שוחחתי עם הרב בהר"ן שיחת נפש, והוא שאלני: איך לפי דעתך הפכתי למחנך ולמייסד אולפנות? מנין קיבלתי את הכוח וההשראה לכך? בוא ואספר לך מה דחף אותי למשימת חיי. כאשר הייתי ילד קטן, בגיל עשר בערך, למדתי בתלמוד תורה 'עץ חיים' בירושלים. בימים ההם נהגו גם הילדים הצעירים ללמוד יום לימודים ארוך, מהבוקר עד הערב. קיבלנו אוכל במידה ובמשורה, כיאה לעוני ששרר באותם ימים. בצהרים חילקו בתלמוד תורה צלחת פודינג אחת. זה היה כל האוכל! אם מישהו ביקש תוספת, היה עליו להמתין בסבלנות עד שיחלקו לשאר הילדים, ואם נשארו שאריות פודינג - הוא יכול היה לבקש עוד קצת. יום אחד הייתי רעב במיוחד, והוגש לי הפודינג שאהבה נפשי. אכלתי אותו במהירות, וחשבתי בלבי שאם אמתין לתוספת, אולי לא תישאר. הבטן הריקה והתאווה לפודינג עשו את שלהן, וביקשתי מהטבחית מנה נוספת.

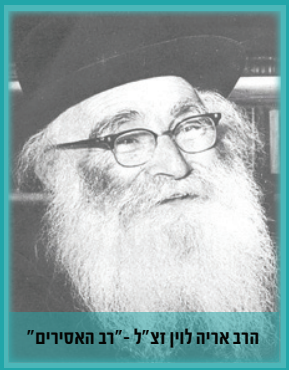
הרב אריה לוין זצ"ל -"רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

הטבחית הביטה עלי בזעף ואמרה: 'כבר קיבלת את המנה שלך!', התרגזתי עליה, ואז לקחתי את סיר הפודינג הענקי שניצב על הדלפק ושפכתי אותו, עם כל תכולתו, על הארץ... פרצה במקום מהומה נוראה. הטבחית צעקה עלי בקולי קולות, ומכל עבר צעקו הילדים: 'השתגעת, אברהם, איך העזת לשפוך סיר של אוכל!, 'למה עשית את זה? איפה הדרך ארץ שלך?!', 'אינך יודע שאסור לזרוק אוכל, הרי זה בל תשחית!'...

המלמד הוזעק מיד למקום, וכאשר ראה מה שעוללתי, לקח אותי לצד והחל להוכיח אותי נמרצות. בעצה אחת עם מנהל התלמוד תורה הוחלט שאתייצב מחר בעשר בבוקר אצל המשגיח הרוחני של התלמוד תורה, ר' אריה לוין, כדי שיוכיח אותי על מעשי ויחליט איך להעניש אותי. כל אותו לילה לא עצמתי עין מרוב פחד. חשבתי מה אוכל לומר למשגיח להגנתי, הלא זה באמת מעשה שלא יעשה. לא ידעתי לאן אוכל להימלט מפני התוכחה הצפויה. התחלתי לדמיין את העונשים שלהם אני צפוי, ובקושי רב נרדמתי באותו לילה.

לר' אריה לא היה חדר משלו בתלמוד תורה. הוא מצא איזה חלל פנוי מתחת למדרגות העולות לקומה השנייה, ושם הניח את חפציו המועטים, כמה ספרים, וכן שולחן קטן וכיסא. כאשר הגעתי ל"חדר" שלו, כמעט שלא יכולתי לנשום מרוב פחד. ר' אריה הביט בי ואמר בסבר פנים רציני: 'תגיד לי, אברהם, זה נכון מה ששמעתי עליך אתמול?!', לא ידעתי מה לומר להגנתי.

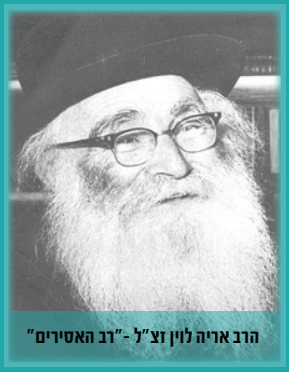
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

חשתי שעדיף לי להודות על האמת, שהרי כבר נאמר: 'מודה ועוזב ירוחם'. לאחר שהתוודיתי בקול נמוך, השפלתי את ראשי וציפיתי לקיתון של רותחין מפיו. ואז אמר ר' אריה: 'אני מבין מכל הסיפור הזה שאתה מאוד אוהב פודינג?'. 'זה נכון...' הודיתי ונשאתי את עיני לעברו.

ר' אריה הצביע על צלחת מלאה פודינג שהיתה מונחת בקצה השולחן הקטן ואמר: 'הנה, הכנתי לך צלחת פודינג. שב ותאכל כעת!'

באותו רגע ממש גמלה בלבי החלטה שכאשר אגדל אהיה מחנך בישראל, שהרי זה עתה קבלתי מר' אריה את השיעור הראשון והיסודי בחינוך...".

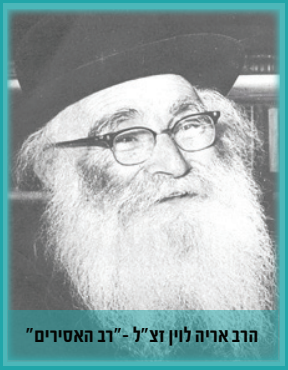

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בשעת בניית הסוכה איננו מברכים, אך נכון לומר קודם נתינת הסכך "הריני שם סכך זה לשם מצוה", ואין אמירה זו מעכבת את בניית הסוכה.

לאחר בניית הסוכה נוהגים לקשט את הסוכה בבדים לבנים וקישוטים שונים. אין לתלות קישוטים שיורדים יותר מד' טפחים (32 ס"מ) מגובה הסכך. כשהחשש שאדם יבוא לתלות קישוט לסוכה בגודל של 32 ס"מ על 32 ס"מ ויהא אסור לשבת מתחת לאותו קישוט, שנחשב כמבטל את הסכך. אמנם אם טעו וקישטו בקישוטים יותר משיעור זה- אם רק חלק מהקישוט הבודד יורד לגובה שכזה נקל בדבר להתיר להשאירו ולשבת תחתיו. בהערת אגב נעיר שהקישוטים של הסוכה מוקצים בחג ובשבת ואין לגעת בהם כלל.

אין להעמיד את הסכך על דבר המקבל טומאה או על גבי דבר שאין גידולו מן הארץ, כגון על ברזל וכדומה. יש הטועים בזה טעות גדולה וחושבים שאם ישימו קרשים על הברזלים ועליהם יניחו את הסכך ייצאו בזה ידי חובתם, אלא שהדבר לא מועיל משום שללא הקרשים שתחת הסכך יהיה הסכך מונח על גבי הברזל שמתחת לקרשים. לכן על גבי מסגרת הברזל של הסוכה מניחים קורות עץ כך שללא הקורות יפול הסכך, ונחשב כעומד על גבי קורות העץ שגידולם מן הארץ ולא על גבי עמודי הברזל. ויש שהידרו שאפילו הדבר שמעמיד את מעמיד הסכך לא יוכל לקבל טומאה, אלא שלדעת פוסקים רבים אין לחשוש עד כדי כך. אדם שבדיעבד הניח את הסכך על גבי דבר המקבל טומאה או שאין גידולו מן הארץ יצא ידי חובת סוכה, משום שעיקר דין זה נוגע לגוף הסכך עצמו.

חג הסוכות הוא אחד משלושת הרגלים, ונקרא בלשון התורה "חג האסיף", לכן ביום רביעי הגברים טובלים לטהרתם כבכל ערב יו"ט.

בשעת הדלקת נרות הנשים תדלקנה נרות בסוכה, שמעתה תהיה ביתנו. יש להקפיד להדליק נרות באופן בטוח בסוכה (כגון באקוריום המיועד לכך) או בסמוך לסוכה במקום בו הנרות לא ייכבו- שסכנה חמורה מאיסור. בשעת הדלקת הנרות הנשים תברכנה "להדליק נר של יום

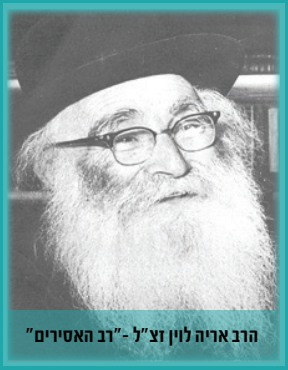
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

טוב" כבכל יום טוב. למנהג האשכנזים הנשים מוסיפות לברך "שהחיינו", ולמנהג בני ספרד יוצאות בברכת הבעל בשעת הקידוש.

אחר התפילה אוכלים סעודת ליל החג בסוכה. קודם הקידוש (ובבל ערב מימות החג, ויש הנוהגים כן קודם כל סעודה) מזמינים את האושפיזין לסוכה, לפי הנוסח הנדפס בסידורים. אחר הקידוש נברך ברכת "לישב בסוכה" ו"שהחיינו". יש לדעת כלל גדול- שמצוות מן התורה צריכות כוונה, ואדם שחלילה לא יכוון לא ייצא ידי חובתו. על כן אדם שנכנס לסוכתו בלילה הראשון מחויב לכוון לצאת ידי חובת המצווה שכתובה בתורה. ובמצווה חביבה זו ישנן דעות רבות הסוברות שחייבים גם לכוון את טעם המצווה ולא די בכוונה לצאת ידי חובת המצווה שציוונו הבורא. לכן לדעתם צריך גם לכוון שאנו יושבים בסוכה זכר לעניני הכבוד שהקיפו את בני ישראל כשיצאו ממצרים וזכר לסוכות שעשו בני ישראל ביציאתם ממצרים בכדי להישמר מהשמש היוקדת. ופסק מרן הגרש"ז אויערבאך שאדם שלא כיוון כך נחשב כמי שאוכל מחוץ לסוכה וצריך לשוב ולברך "לישב בסוכה" לאחר מכן בצירוף כוונה זו. לכן נכון להקפיד בעניין זה וללמדו את כל בני הבית עוד קודם ברכת "לישב בסוכה".

אחר נטילת ידיים נברך על הפת (ואין חוזרים ומברכים את ברכת "לישב בסוכה", אשר יצאנו ידי חובתה בשעת אמירת הקידוש). בלילה הראשון ישנה חובה על הגברים לאכול 'כזית' (27.5 גר') לחם אחר הקידוש, ואם ניתן עדיף לאכול שיעור של כביצה (57.5 גרם) לחם. יש לאכול את כל ה'כזית' ללא הסחת הדעת והפסק בדיבור. הטעם לדבר משום גזירה שווה אותה למדו חז"ל מליל ט"ו של חג המצות לליל ט"ו של סוכות, שכשם שבליל הסדר שחל בליל ט"ו בניסן אנו אוכלים שיעור של שני 'כזית' מצה או לפחות 'כזית' אחד כך גם בחג הסוכות החל בליל ט"ו בתשרי. נכון להקפיד שלא לטבול את ה"כזית" הראשון שאוכלים אחר ברכת "המוציא" בסלט או בדגים, כדי שיוכל את השיעור הנכון מהפת בלבד. אמנם מנהג רווח הוא לטבול את החלה בדבש (ויש שטבלו גם במלח), כפי שיש הנוהגים מראש השנה ועד שמיני עצרת.

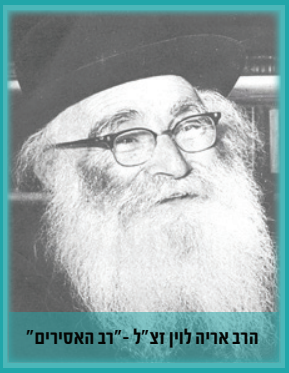
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אם יורדים גשמים בחג הסוכות יש להקפיד במספר דברים; ראשית, לא נצא מהסוכה עד אשר יירד גשם בכמות שגורם לאוכל להתחיל להתקלקל. אמנם אם הגשם יורד בשעת השינה ניתן לצאת כבר בירידה של כמות מועטת. שנית, כאשר נצא מהסוכה נעשה זאת בהכנעה ולא בלחץ ובמהירות. לאחר היציאה מהסוכה נמשיך את הסעודה בבית ושם נסיימה ונברך, ואף על פי שהגשמים הפסיקו בינתיים. אם לא הספקנו להתארגן לאכילה בבית והגשמים כבר הפסיקו- יש לחזור לסוכה ולהמשיך לאכול בה את הסעודה.

בבתים בהם הסוכה בנויה תחת גגון, ניתן לסגור את הגגון במקרה של ירידת גשמים ביום-טוב ולהמשיך לאכול בסוכה וכשיפסקו הגשמים ניתן להוריד את הגגון ולהמשיך את הסעודה. במקרה שכזה אין צריך לחזור ולברך את ברכת "לישב בסוכה", מה שאין כן במקרה שהאדם נכנס לביתו עקב הגשמים והמשיך את סעודתו שם, שעם חזרתו לסוכה הוא חוזר ומברך שוב "לישב בסוכה". ההיתר לכיסוי הסכך ע"י הגגון הוא בגגון בעל צירים. אדם שאין מעל סוכתו גגון שכזה יכול לפרוס ניילון או כל דבר אחר מעל הסכך ובצמוד לו. אך שלא יהא מרחק של כטפח בין הניילון לסכך שהדבר נחשב כעשיית אוהל ביום טוב. העצה היא להכין ניילון מגולגל בתחילת הסכך, ובמידה ויירדו גשמים יהא מותר לפרוס את הניילון מעל הסכך, שמצב זה נחשב כאוהל שהיה קיים כבר בערב יו"ט. נעיר שאם הסוכה ממוקמת תחת גגון יש לדאוג שבשעת סיכוך הסוכה הגגון יהיה פתוח. כמו כן בשעת התקדש ליל החג נקפיד שהגגון לא יהא סגור כדי שבשעת חלות קדושת יו"ט הסוכה תהיה מוכנה וכשרה.

הנשים פטורות ממצות סוכה, ככל מצוות עשה שהזמן גרמא, הוה אומר מצוה שבאה מזמן לזמן. ישנה מחלוקת האם בכל זאת נשים יכולות לברך על ישיבה בסוכה; להלכה בני ספרד הכריעו שאשה לא יכולה לברך על מצוות אלו, וממילא אשה לא יכולה לברך את ברכת "לישב בסוכה", ורק עונה "אמן" אחר ברכת בעלה. ולדעה זו אשה שתברך עוברת על איסור ברכה לבטלה. מנהג נשות בבל כן לברך על מצות עשה שהזמן גרמא, לכן ספרדיה שמברכת אין לגעור בה. למנהג אשכנז נשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא, ועל כן אשה שרוצה

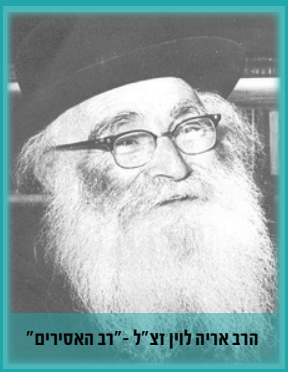
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאכול ולברך את ברכת "לישב בסוכה" לאורך ימי החג הרשות בידה, ולאו דווקא בלילה הראשון.

אין ישנים שינת עראי מחוץ לסוכה, כאשר חיוב זה נאמר דווקא על הגברים, שכאמור רק הם מחויבים בישיבה בסוכה. ניתן לאכול אכילת עראי מחוץ לסוכה (פחות מ'כזית' מזונות או שאר מאכלים ומשקים), אך המקפיד לאכול כל דבר בסוכה תבוא עליו ברכה. את עיקר עיסוקנו נעשה בסוכה. אמנם נקפיד שלא לעשות בסוכה דברים בזויים, ולכן אין להשאיר כלים מלוכלכים בסוכה. כיוון שישנה קדושה גדולה בסוכה נכון להקפיד לדבר בתוכה דברי תורה, ובמיוחד להימנע מלשון הרע ורכילות.

מצוה חביבה נוספת ישנה בחג זה- מצות ארבעת המינים. אנו נוטלים את הלולב, האתרוג, ההדס והערבה יחד ומקיימים בזה את מצות התורה "ולקחתם לכם ביום הראשון". יש הנוהגים ליטול את ד' המינים דווקא בתוך הסוכה, ויש שאין מקפידים בזה. קודם הנטילה ייקח את הלולב ביד ימינו, כאשר ההדס אגוד לימינו והערבה לשמאלו (ומי שאוגד בעזרת קשר יעשה זאת קודם החג), ואת האתרוג ביד שמאל כשהפיטם הפוך כלפי מטה. יברך "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצוונו על נטילת לולב" ויהפוך את האתרוג ויצמיד ידיו. ביום הראשון מוסיף ומברך "שהחיינו". לאחר מכן מנענע את ד' המינים יחד, כאשר יש מנהגים שונים בסדר הנענועים, וכל אחד יעשה כמנהגו. בשעת ההלל מחזיקים את ד' המינים ומנענעים אותם בשעת אמירת "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" ו"אנא ה' הושיעה נא". לאחר ההלל אומרים 'הושענות' ומקיפים עם ד' המינים את בימת הקריאה בתורה. בנות אשכנז נוטלות את ד' המינים בברכה, ואילו בקרב בנות ספרד יש שנוטלות בברכה ויש שלא נוטלות ד' המינים כלל.

במוצאי החג הראשון עושים הבדלה על הכוס בלבד, כדין כל יום טוב, וקודם השתייה יברך המבדיל את ברכת "לישב בסוכה". לאחר מכן נזמין את יצחק אבינו ע"ה- האושפיזין של יום השני.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בכל יום מימות חול המועד אומרים הלל שלם, 'הושענות' השייכות לאותו יום, קוראים בתורה את קרבן היום ומתפללים תפילת מוסף של שלש רגלים. נכון לאכול סעודות חג בסוכתו במהלך ימות חול המועד, ולהרבות בשמחה לקיים את מצות "ושמחת בחגך" שנאמרה בתורה על חג הסוכות.

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

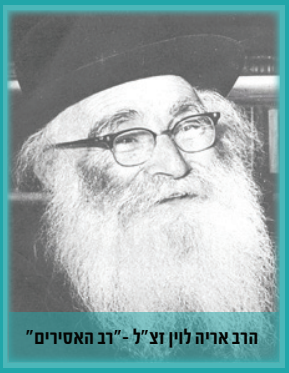

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | מה דעת הרב לגבי סוכה מתנפחת?

תשובה | איני יודע האם היא מספיק מסיבית לעמוד ברוח מצויה כדי להכשיר אותה. וכן צריך לדעת כיצד מחברים את הסכך לסוכה. אבל הנקודה העיקרית שצריך לדון בסוכה זו היא העובדה שהרעיון של סוכה זו הוא שמנפחים אותה ומפרקים אותה מיד.

פסק מרן (תרל"ז) כדעת ב"ה (סוכה דף ט' עמ' א') שמותר לבנות סוכה בחול המועד, אפילו במעשה אומן, כשאי אפשר באופן אחר- משום שזה צורך המועד. אבל יש דיון גדול להלכה בדין פירוק סוכה בחול המועד כאשר הקימו אותה בערב החג. אך סוכה שהקימו אותה בחוה"מ עצמו ודאי מותר לפרק, ולכן מצד הניידות של הסוכה אפשר להתירה.

שאלה | האם מותר לקטן לסכך סוכה?

תשובה | לכתחילה את הסוכה צריך שיסכך רק בר-חיובא, ולכן ראוי שקטן או אשה לא יסככו, כך כתבו הפמ"ג (תרל"ה) והאבנ"ז (תע"ה). ופלא הוא שמרן המשנה ברורה לא ציין לדבר זה.

אבל יש להעיר שאם הגדול עומד על גביו (בסמוך לו ורואה מעשיו) מותר הקטן לסכך, כי אין חיוב שיסכך לשמה אלא רק לסכך לשם צל. וכמובן שאת הדפנות מותר לבנות לכתחילה ע"י קטן (בכור"י תרל"ה) שאין עיקר המצוה בהן ולא צריך לבנותן לשם מצות הסוכה כלל.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il